

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
Кафедра журналістики
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Кафедра журналістики та соціальних комунікацій
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра журналістики

**Всеукраїнська
науково-практична онлайн-конференція**

«РЕГІОНАЛЬНА ЖУРНАЛІСТИКА В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА МАТЕРІАЛАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**м. Полтава
5-6 жовтня 2023 р.**

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
Кафедра журналістики
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Кафедра журналістики та соціальних комунікацій
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра журналістики

До 105-річчя факультету філології та журналістики
ПНПУ імені В.Г. Короленка

**Всеукраїнська
науково-практична онлайн- конференція**

**«Регіональна журналістика в
Україні: історія, реалії, виклики,
перспективи»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
за матеріалами Всеукраїнської
науково-практичної онлайн-конференції**

Полтава – 2023

УДК 070(477)

P32

Рекомендовано до друку вченою радою факультету філології та
журналістики

Полтавського національного педагогічного університету

імені В. Г. Короленка

(протокол № 3 від 20 жовтня 2023 року)

Редакційна колегія:

СЕМЕНКО Світлана Василівна – кандидатка філологічних наук, професорка кафедри журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (головний редактор);

ЛИСЕНКО Леся Іванівна – кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка кафедри журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

СВАЛОВА Марина Ігорівна – кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка кафедри журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

ЗЕЛІК Оксана Андріївна – старша викладачка кафедри журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

ПУРАС Наталія Вікторівна – старша лаборантка кафедри журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (відповідальний секретар).

Регіональна журналістика в Україні: історія, реалії, виклики, перспективи: зб. наук. пр. за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції /за ред. С. В. Семенко. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. № 9. 180 с.

Рецензенти:

СИДОРЕНКО Наталія Миколаївна – докторка філологічних наук, професорка кафедри історії журналістики Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ГРИНЬОВА Марина Вікторівна – докторка педагогічних наук, професорка, ректорка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, членкиня Національної спілки журналістів України.

УДК 070(477)

P32

©автори статей, 2023

©Кафедра журналістики

ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023

ЗМІСТ

БІЛА Наталія, НАГОРНА Юлія. КІБЕРАТАКИ НА МЕДІА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	6
БОЙКО Світлана. ПАРАДИГМАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНИХ СУСПІЛЬСТВАХ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	13
БОНДАРЧУК Анжеліка, СИНОРУБ Галина. ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ З ГРОМАДОЮ: ЗАСОБИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ	19
ВІЛЬЧИНСЬКИЙ Андрій. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТРЕВЕЛ-ЖУРНАЛІСТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ	23
ГАНДЗЮК Віталій. ГАЗЕТА «ПОДОЛЯНИН» – УКРАЇНСЬКИЙ ЧАСОПИС ПЕРІОДУ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941–1944 РР.)	27
ГОДЛЕВСЬКА Альона. ПОШИРЕННЯ САМОЦЕНЗУРИ ТА ЇЇ ВИЯВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	32
ДАЩЕНКО Наталія. ЖУРНАЛЬНА ПЕРІОДИКА ТЕРНОПІЛЬЩИНИ (1990-2020 РР.)	38
ДУБЕЦЬКА Оксана. НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІ ВИДАННЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	43
ЖЕЛІХОВСЬКА Наталія, ВОЛОБУЄВА Анастасія. «ТЕМАТИКА СУЧАСНИХ МЕДІЙ» ЯК ОСВІТНЯ КОМПОНЕНТА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ-ЖУРНАЛІСТІВ	50
ЗЕЛІК Оксана. ЖУРНАЛІСТИКА РІШЕНЬ В РЕГІОНАЛЬНИХ МЕДІА ЯК ЕФЕКТИВНА МОДЕЛЬ КОМУНІКАЦІЇ З АУДИТОРІЄЮ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «ЗМІСТ»	54
Йордан Ганна, Синоруб Галина. ІНСТРУМЕНТИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ПРАКТИЦІ: ВЕРИФІКАЦІЯ КОНТЕНТУ	60
КАЛЕНИЧ Володимир. МЕТАФОРИЧНА ЕКСПРЕСІЯ В ЗАГОЛОВКАХ ВІННИЦЬКОЇ ПРЕСИ	66
КИСЛА Наталія. ПОРУШЕННЯ МОВНИХ НОРМ У ЖУРНАЛІСТСЬКИХ ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛАХ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ ПОЛТАВЩИНИ)	72
КОШУРНИКОВА Валерія. ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У ЗАПОРІЗЬКИХ ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛАХ	78
НАГОРНИЙ Віталій. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ВІЙСЬКОВОЇ ЦЕНЗУРИ В УКРАЇНІ	84
ОДОБЕЦЬКА Ірина. ОСОБЛИВОСТІ МОВИ РЕКЛАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТА МАРКЕТИНГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	91
ОСТРОВСЬКА Наталія, ЛЮБЧЕНКО Юлія. ПРОЯВИ МОВИ ВОРОЖНЕЧІ В СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА	97
ПАНЧЕНКО Світлана. РЕГІОНАЛЬНИЙ ТЕЛЕКАНАЛ МТМ (М. ЗАПОРІЖЖЯ): ВІД СТВОРЕННЯ ДО РЕАЛІЙ СЬОГОДЕННЯ	101

ПАНЧЕНКО Тетяна, БІЛА Наталія. АНАЛІЗ АУДИТОРІЇ САЙТІВ ТА СОЦМЕРЕЖ ОНЛАЙН-МЕДІА ПРО КУЛЬТУРУ («SLUKH.MEDIA», «LIROOM», «UKRAINEFOREVER»)	106
РЕШЕТУХА Тетяна, КУШНІР Оксана. ФОНДИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЕСОДРУКУВАННЯ КРАЮ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ	112
СВАЛОВА Марина. ОБРАЗ ВІЙНИ У КНИЖЦІ КОСТЯНТИНА МОСКАЛЬЦЯ «СПОРУДЖЕННЯ МОСТУ»: РОБОТА З ПУБЛІЦИСТИЧНИМ ТЕКСТОМ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ «КРЕАТИВНОГО ПИСЬМА»	118
СЕМЕНКО Світлана. СПЕЦИФІКА РЕДАКЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПОВІТОВОГО ВИДАННЯ «ГАЗЕТА ГАДЯЦЬКОГО ЗЕМСТВА» У ДОБУ УНР	122
СИДОРЕНКО Наталія. УКРАЇНСЬКОМОВНА ПРЕСА ХЕРСОНЩИНИ ПОЧАТКУ ХХ СТ.	127
СТЕБЛИНА Наталія. ОЦІНЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ У ПОПУЛЯРНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛАХ УКРАЇНИ	137
ТАРАСЮК Володимир. ПОСТАТЬ МИХАЙЛА БРАЦАЙКА В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ	143
ТОНКІХ Ірина. РОЛЬ АМАТОРСЬКИХ ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛІВ У ВИСВІТЛЕННІ НОВИН ЗАПОРІЖЖЯ	149
ЦЕПКАЛО Тетяна. ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ МЕДИЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ У «ВІННИЦЬКІЙ ГАЗЕТІ»	155
ЧОРНОДОН Мирослава. ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ СУЧАСНИХ ГЕНДЕРНИХ КОНЦЕПТІВ У РЕГІОНАЛЬНИХ МЕДІА	160
ХІТРОВА Тетяна. НАРАТИВИ «ВИЗВОЛНЕННЯ» В ЗАПОРІЗЬКІЙ ПРЕСІ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД	163
ЯНЕНКО Ярослав. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА У МЕЖАХ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 061 ЖУРНАЛІСТИКА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОБЛЕМИ	167
ЯЦЕНКО Андрій. КРЕАТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ КУРСУ «КРЕАТИВНИЙ ТЕКСТ»	171
ЯЦЕНКО Галина. УРАЖЕНІ ВІРУСОМ ІМПЕРСЬКОСТІ: РОСІЙСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПУБЛІЦИСТИКИ ІВАНА ФРАНКА	174

Решету́ха Тетяна

кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Кушнір Оксана

кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

**ФОНДИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ
ПРЕСОДРУКУВАННЯ КРАЮ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ
ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ**

В контексті осмислення суспільних процесів виокремлюються надбання в царині національного пресодрукування. Комплексне вивчення національного пресовидання неможливе без аналізу фактів постання україномовних друків у кожному регіоні України. З утвердженням державної незалежності дослідники періодики отримали доступ до раніше недосяжних матеріалів: архівних фондів та музейних експонатів. Попри наявність спеціалізованих досліджень, важливим залишається узагальнення джерельної бази вивчення пресодрукування на Тернопіллі кінця ХІХ – першої третини ХХ століття.

Важливим джерелом пізнання заявленої теми є Держаний архів Тернопільської області (ДАТО), у фондах якого зберігаються численні матеріали з досліджуваної проблеми та містяться унікальні широкому загалу журналістикознавців пам'ятки. Зокрема тут зберігаються єдині вцілілі примірники видань: окремі числа газет «Подільське Слово»

(1910. Ч. 2), «Український Голос» (1918. Ч. 11, 25), «Українські Вісти» (1919. Ч. 1, 9–12, 14–18), «Більшовик» (1920. Ч. 12–15), «Стінна Газета Галицького Радянського Телеграфного Агенства «ГАЛРАТА»» (1920. Ч. 1), «Юнацтво» (1922. Ч. 1), «Громадянин» (1928. Ч. 4, 7), «Подільський Голос» (1928. Ч. 3, 1929. Ч. 8) «Зборівські Вісти» (1938. Ч. 6). Окремі з них – це єдиний примірник конфіскованого накладу часопису або число часопису без цензурних купюр. Так, у фондах архіву зберігаються числа 4 і 7 «Громадянина» [2, арк. 6, 9, 10, 13; 10, арк. 20], число 3 за 1928 рік і число 8 за 1929 рік «Подільського Голосу» [2, арк. 24, 25; 44, арк. 33, 34], число 6 за 1938 рік «Зборівських Вістей» [10, арк. 50, 50 зв.], які конфіскувала польська влада. Тут також є окремі числа «Літературно-наукового вістника», який у 1929–1930 роках друкувався в Тернополі, – книга 11 за листопад 1929 року, книги I, II, IV–VI, IX, XII за 1930 рік. Унікальним є і перше число рукописного часопису «Юнацтво» [20, арк. 15–23]: видане накладом у 60 примірників, воно збереглося лише у фондах ДАТО й описане у покажчиках за згадками сучасників [1, с. 165].

Цінним джерелом відомостей про пресодрукування краю є фонди:

- *Тернопільського воєводського управління* (фонд 231), що містить «Листування з повітовими староствами і органами поліції про конфіскацію періодичної преси» [2], «Щомісячні рапорти повітових староств про періодичну пресу на території повітів Тернопільського воєводства» [3], «Інформацію повітових староств про конфіскацію періодичної преси» [4], «Листування з Міністерством внутрішніх справ Польщі і повітовими староствами Тернопільського воєводства про перевірку цензурою друкованих видань і нагляд над типографіями на території воєводства» [5], «Донесення повітових староств про заборону розповсюдження українських газет і журналів «Український Голос», «Хмельницький і Хмельниччина» та інших на території

повітів» [6], «Місячні звіти Тернопільського і Бережанського повітових староств про зміни в пресі» [7], «Заяви керівників товариств «Рідна школа» та інших про видачу дозволів на театральні вистави і листування з цього приводу» [8], «Щомісячні рапорти повітових староств про періодичну пресу на території повітів Тернопільського воєводства і Листування про конфіскацію журналу «Новий шлях»» [9], «Листування з Міністерством внутрішніх справ Польщі і повітовими староствами Тернопільського воєводства про перевірку цензурою друкованих видань і нагляд над типографіями на території воєводства» [11] та інші;

- *Тернопільського комісаріату державної поліції (фонд 275)*, де зберігаються справи про заборону і конфіскацію окремих друкованих органів та видань: «Повідомлення управління пошти і телеграфу та Міністерства внутрішніх справ про заборону і конфіскацію газет і журналів» [12], «Розпорядження головної Тернопільської воєводської і повітової команд поліції про встановлення нагляду над періодичною пресою» [13], «Листування з Тернопільським староством і органами прокуратури про конфіскацію окремих номерів «Подільського голосу»» [14], «Дозвіл Тернопільського староства на видання газети «Наша Думка»» [16], «Листування з Тернопільським староством та органами прокуратури про конфіскацію окремих українських націоналістичних газет і журналів» [17], «Інструкція Тернопільського воєводського управління про встановлення контролю поліції над пресою» [18] та інші.

Архівні документи містять звіти повітових староств про періодичну пресу на території повітів, дозволи на відкриття часописів, книгарень та друкарень, звернення до окружної прокуратури з обґрунтуванням причин конфіскації часописів, рішення окружного суду про затримання окремих чисел та накладів видань, листування з Міністерством внутрішніх справ, урядовим воєводством, комісаріатом

держполіції з цих питань тощо. Особливу цінність для вивчення історії українськомовного пресовидання краю мають матеріали, що стосуються цензурних обмежень.

Документи про конфіскацію часописів, які містять зауваження цензорів з посиланням на конкретні нормативні документи та розпорядження мають важливе значення для вивчення становлення періодики краю. Зокрема, число 4 «Подільського Голосу» від 15 грудня 1928 року затримали за вступну статтю «За українську школу в межах Польщі» – у ній цензори вбачали «підбурювання українців до ненависті і погорди польської влади» [14, арк. 2], число 2 «Подільського Голосу» від 15 січня 1929 року було конфісковано одразу за три статті: «З практики Відділу повітового в Тернополі» (про побудову нового моста в селі Чернилів Руський і неправомірні дії Відділу повітового в цьому питанні), «Примусові побори на добродійні цілі» (зміст статті є «у злостивий спосіб перекрученим і може викликати спротив до діяльності державних органів влади чи державних чиновників», чим автор заслуговує на кару згідно з розпорядженням Президента від 10 травня 1927 року) та «Новий комісар міста Тернополя» (у статті йдеться про неправомірні дії міської влади і особисто «Комісара Уряду пана Новаківського», діяльність якого «неприхильна до руського населення») [15, арк. 6]. Аналогічні причини стали підставою до інших конфіскацій: «Літературно-наукового вістника» за лютий 1930 року – за статтю Юліана Поженського «Західно-Українська Хронографія», у якій «Малопольський Схід названо «Західна Україна»» [17, арк. 9]; ч. 8 «Подільського Голосу» від 5 травня 1929 року – за публікацію допису з Соснова Підгаєцького повіту, у якому йдеться про заборону перепоховання четаря УСС Северина Яримовича і таємне перенесення його останків поліцією на місцеве кладовище [19, арк. 33, 33 зв.]; ч. 7 «Громадянина» від 13 травня 1928 року – за вступну статтю про

економічну асиміляцію українців, де лунає заклик об'єднати всі українські сили, бо українці в Польщі є «чужими рабами, погноєм для чужих» [2, арк. 6] тощо.

У Державному архіві Тернопільської області зберігаються також і документи про відкриття чи заборону періодичних видань: дозвіл L 648/30 Ки від 23 січня 1930 адвокату Степану Бриковичу на видання часопису «Наша Думка» [16, арк. 1], дозвіл від 16 липня 1934 року на видання часопису для прочан «Зарваниця» на ім'я відповідального редактора отця Ярослава Княгинського [6, арк. 14], заборону Ярославу Омеляну на відкриття часопису «Сяйво» (листи L22023 / Ки від 6 листопада 1929 року і L 29029 /29 від 2 грудня 1929 року) [15, арк. 14, 15]. Лише з третьої спроби, з подання Володимира Мартиновича, літературний тижневик побачив світ у 1930 році.

Унікальним є перше число альманаху «Юнацтво», який видавали учні Кременецької Української гімназії – члени одноіменного гуртка. Це єдиний примірник видання, що зберігся до наших днів, і до сьогодні він ще не описаний науковцями [20, арк. 15–22].

Збережені у фондах Тернопільського обласного державного архіву матеріали і досі залишаються важливим джерелом для вивчення історії української журналістики. Вони не лише презентують факти пресовидання, але й увиразнюють контекст журналістської діяльності в умовах тогочасних суспільних процесів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Галушко М. Українські часописи Тернополя і Тернопільщини (1886–1944 рр.) : історико-бібліографічне дослідження / НАН України; ЛНБ ім. В. Стефаника; Відділення «Науково-дослідний центр періодики»; відп. ред. Л. В. Сніцарчук. Львів, 2008.
2. 6. ДАТО. Ф. 231. Оп. 1. Спр. 1151. 39 арк.
3. 9. ДАТО. Ф. 231. Оп. 1. Спр. 1464. 8 арк.

4. 10. ДАТО. Ф. 231. Оп. 1. Спр. 1471. 52 арк.
5. 11. ДАТО. Ф. 231. Оп. 1. Спр. 1744. 154 рк.
6. 12. ДАТО. Ф. 231. Оп. 1. Спр. 1745. 23 арк.
7. 13. ДАТО. Ф. 231. Оп. 1. Спр. 2049. 2 арк.
8. 14. ДАТО. Ф. 231. Оп. 1. Спр. 2101. 150 арк.
9. 15. ДАТО. Ф. 231. Оп. 1. Спр. 2242. 76 арк.
10. 16. ДАТО. Ф. 231. Оп. 1. Спр. 3926. 111 арк.
11. 17. ДАТО. Ф. 231. Оп. 4. Спр. 26. 54 арк.
12. 22. ДАТО. Ф. 275. Оп. 1. Спр. 269. 53 арк.
13. 24. ДАТО. Ф. 275. Оп. 1. Спр. 318. 9 арк.
14. 25. ДАТО. Ф. 275. Оп. 1. Спр. 390. 2 арк.
15. 26. ДАТО. Ф. 275. Оп. 1. Спр. 461. 16 арк.
16. 27. ДАТО. Ф. 275. Оп. 1. Спр. 566. 1 арк.
17. 28. ДАТО. Ф. 275. Оп. 1. Спр. 568. 91 арк.
18. 30. ДАТО. Ф. 275. Оп. 1. Спр. 657. 3 арк.
19. 33. ДАТО. Ф. 282. Підгаєцька повітова команда державної поліції
Тернопільського воєводства. Оп.1. Спр. 174. 35 арк.
20. 35. ДАТО. Ф. 348. Кременецьке повітове управління товариства
«Просвіта». Оп. 1. Спр. 11. 116 арк.